

ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ

УДК 004.1082

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

О. М. Артеменкова, О. М. Анісімова

Анотація. У роботі розглянуті можливості впровадження електронного уряду в Україні, не тільки як технічне забезпечення, але й як політично-соціальний фактор. Як він буде впливати на життя громадян та взагалі як буде змінювати політичне та соціальне життя в системі адміністративного управління. Актуальність теми зумовлена прийняттям рішення переходу від паперового до електронного документообігу у системі державного управління. E-government – це можливість взаємодії влади з суспільством прозоро із застосуванням сучасних технологій.

Ключові слова: електронна система, E-government, цифрова демократія.

З кожним роком інформаційний потік збільшується і для його впорядкування необхідні нові способи обробки інформації. Які дозволять оперативно та якісно створювати, обробляти, поширяти і зберігати інформацію. Для цього створюються електронні системи управління. Електронна система (англ. electronic system) – це будь-який електронний вузол, блок, прилад або комплекс, що виконує обробку інформації. Інформаційна революція, яка відбувається в сучасному суспільстві дала імпульси для розвитку демократії. Застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що сприяє підвищенню рівня політичної участі громадян, спрощення спілкування громадян і уряду, може привести до істотної зміни характеру політичної комунікації і значної трансформації звичних політичних інститутів. Вже сьогодні розроблені механізми лобювання за допомогою мережі Інтернет і тощо.

Вивчення теоретичних основ розвитку електронної демократії розглядаються відомими західними вченими, такими, як Х. Гібер, Р. Гібсон, Р. Катц, М. Кастельс, М. Кітсінг, К. Макнат, Й. Масуда, Г. Ортофер, М. Порат, Т. Стоуньєр, Дж. Фонтейн, Р. Транумюллер, С. Уорд та ін.

Розвиток електронного уряду в Україні були висвітлені в наукових працях таких вітчизняних науковців О. Баранова, О. Голобуцького, В. Горбатенка, О. Дубаса, В. Коляденка, В. Недбая, О. Сосніна, А. Сіленко, О. Шевчука та ін.

Питання формування та розвитку суспільних інформаційних відносин і їхнього правового регулювання розглядають у своїх наукових працях І. Аристова, В. Брижко, Р. Калюжний, Т. Костецька, Є. Петров, В. Цимбалюк, М. Швець та ін.

Вивчення джерел показує, що дослідження проблеми електронного уряду тільки зароджується, тому ще багато питань треба дослідити в процесі творення та розвитку електронного уряду. Особливо важливо вивчати, як цей процес вплине на соціально-політичне життя суспільства.

E-Government – це свого роду постіндустріальна філософія взаємодії держави і суспільства з використанням новітніх інформаційних технологій, яка виходить за межі утилітарних завдань інформатизації сфери державного управління [1]. Демократія гарантує кожному право не тільки звертатися до влади з метою домогтися якихось індивідуальних і соціальних цілей, а й право на отримання достовірної інформації про діяльність владних структур, а внаслідок чого, робити політичний вибір самостійно і зі знанням справи.

На сьогоднішній день термін «E-Government» є міжнародним терміном і широко використовується в усіх країнах світу, де реалізуються програми електронного уряду.

Термін з'явився порівняно нещодавно і має американське походження. У 1997 р Національний науковий фонд США в рамках програми з аналізу використання нових технологій з метою поліпшення роботи федеральної адміністрації вперше ввів поняття «цифровий уряд» (digital government), яке згодом було замінено терміном «електронний уряд» (E-Government).

Електронний уряд (E-Government) – це система інтерактивної взаємодії держави і громадян за допомогою мережі Інтернет, нова модель державного управління, перетворює традиційні відносини громадян і владних структур, тобто створення електронного уряду пов'язане з наданням послуг різним групам користувачів (клієнтів) державними структурами. Це одна з найважливіших сучасних тенденцій в розвитку державного управління в світі. Ідея «електронного уряду» з'явилася саме як наслідок цієї тенденції, а не виключно завдяки бурхливому розвитку інформаційних технологій [2]. Незважаючи на широке використання цього терміну, в літературі немає однозначного визначення терміну «електронний уряд». Виділяється трактування цього терміну у вузькому і в широкому сенсі:

1. Електронний уряд в вузькому сенсі визначається, як використання інформаційно-комунікаційних технологій в діяльності органів державної влади (в наданні послуг населенню і бізнесу, організації державних за купівель, здійсненні фінансових операцій, отриманні та наданні інформації)[2].

2. Електронне урядування в широкому сенсі розуміється, як процес трансформації внутрішніх і зовнішніх взаємодій в системі державного управління в результаті впровадження інформаційних і телекомунікаційних засобів з метою оптимізації управління, поліпшення якості обслуговування населення та забезпечення, конституційних прав громадян.

Вузьке трактування терміну більшою мірою відповідає завданням практичного застосування ІКТ в державному управлінні. Подібні визначення широко використовуються в програмах і проектах розвитку електронного уряду, основний акцент в них робиться на впровадженні ІКТ з метою підвищення ефективності надання державних послуг громадянам та бізнесу.

Європейська комісія визначає поняття «електронний уряд» наступним чином: «Це використання в державних структурах інформаційно-телекомунікаційних технологій на тлі проведення організаційних реформ і формування у державних службовців навичок, спрямованих на поліпшення функціонування державних структур та підвищення рівня надаваних ними послуг» [3]. Можна зробити висновок, що основною місією використання «електронного уряду» є підвищення ефективності роботи основних державних служб.

Основний принцип впровадження передбачає наявність можливості для населення отримувати основні державні послуги через Інтернет в режимі он-лайн. Наприклад, подача податкових декларацій, отримання копій різноманітних свідоцтв та інших документів, оплата комунальних послуг, реєстрація транспортних засобів і водійських прав, пошук роботи, запис до лікаря, запис на особистий прийом в той чи інший орган або держструктуру і тощо. Це послуги для фізичних осіб і громадян. Державними послугами для бізнес-спільноти може бути реєстрація нових компаній, оновлення ліцензій, сплата податків та зборів, відправка відомостей в статистичні органи, подача митних декларацій, проведення виплат до фондів соціального страхування, здійснення державних закупок і тощо [4].

Очікуваний результат від впровадження електронного уряду:

1. Поліпшення якості надаваних державних послуг.
2. Зменшення витрат часу на транзакції.
3. Зниження і поступова ліквідація адміністративних бар'єрів.
4. Введення нових видів державних послуг.
5. Розвиток ефективної взаємодії державних органів і громадян і бізнес-структур.

Одним з найважливіших очікуваних результатів є економія часу, яка буде досягнута завдяки тому, що будь-яку послугу можна буде отримати через інтернет.

Важливе значення розробники надавали такому фактору як зниження фінансових витрат, який повинен був стати наслідком зниження вартості електронних послуг в порівнянні з традиційною формою їх надання.

Адміністративні бар'єри також повинні були знизитися внаслідок того, що громадяни безпосередньо зверталися б за необхідної їм послугою.

Безсумнівним фактором підвищення якості послуг має стати використання сучасних інформаційних технологій. Це змінило б підхід до надання послуг. Поряд з безумовними позитивними сторонами впровадження і використання «електронного уряду» громадянами можна виділити і безперечні позитивні очікування державних органів від впровадження «електронного уряду».

По-перше, концепція «електронного уряду» сприяла б підвищенню ефективності функціонування державних структур. Деякі статистичні дані: у 2009 р на рутинні операції, пов'язані з документування державних послуг, в Європі витрачалося щорічно 484 млрд доларів, в США – близько 843 млрд доларів. Таким чином, економія як мінімум 15 % від зазначених витрат забезпечила б половину бюджету системи охорони здоров'я середньоевропейської держави [5].

По-друге, використання «електронного уряду» дозволило б скоротити завантаженість штату адміністративного апарату. Так, вдосконалення пенсійної системи Великобританії на основі використання «e-government» звільнило 50 % управлінського персоналу, який можна переправити на виконання інших, не менш важливих видів робіт [6].

По-третє, за допомогою електронних онлайн-сервісів буде більш раціонально використовуватися робочий час державних органів. Наприклад, електронне декларування податків дозволить економити більше 100 млн годин на рік. Використання електронного порталу, коментування законодавчих або інших нормативно-правових актів, дозволить забезпечувати поінформованість громадян та бізнес-структур з юридичних питань і економити час працівників.

Для впровадження системи «e-government» в систему державного апарату необхідно дотримуватись наступних умов:

1. Прийняття рішення на державному рівні та їх нормативно-правового регулювання.

2. Інтернет-охоплення не менш ніж 30 % працездатного населення країни, державних установ та бізнес-структур.

3. Наявність інформаційно-документаційного, фінансового, технічного, технологічного та кадрового забезпечення для успішного впровадження концепції «електронного уряду».

4. Прийняття до уваги реалій соціально-економічної та політичної кон'юнктури держави при впровадженні даної концепції.

5. Використання багатоаспектного підходу при формуванні принципів використання «електронного уряду» в конкретній державі.

6. Не допущення використання концепції «електронного уряду» в злочинних цілях.

Висновки. Реалізація концепції електронного уряду підвищує ефективність роботи державного апарату, сприяє розвитку економіки, а також створює передумови для формування нової моделі демократії -цифрової демократії (digital democracy), заснованої на можливості прямої участі громадян у вирішенні державних питань шляхом онлайн-голосування, при більш повному підпорядкуванні діяльності уряду суспільству. З іншого боку, кожна країна має свої особливості розвитку держави, існуючі традиції, внутрішньо- і зовнішньополітичну ситуацію. Це означає, що при розробці концепцій повинні враховуватися ці особливості. Також, якщо говорити про глобальне процесі інформатизації суспільства і розвитку інформаційних технологій, існують як позитивні, так і негативні моменти.

Прагнення сучасного суспільства до автоматизації, відкритості інформації ставить питання про безпеку використання даних (наприклад, персональної і особистої інформації). В цьому відношенні особливо важливо стає забезпечити захист даних від несанкціонованого використання. Безпека інформації повинна займати одне з провідних місць при розробки концепцій електронного уряду.

Анотація. В работе рассмотрены возможности внедрения электронного правительства в Украине, не только как техническое обеспечение, но и как политически-социальный фактор. Как он будет влиять на жизнь граждан и вообще, как будет менять политическую и социальную жизнь в системе административного управления. Актуальность темы обусловлена принятием решения перехода от бумажного к электронному документообороту в системе государственного управления. E-government – это возможность взаимодействия власти с обществом прозрачно с применением современных технологий.

Ключевые слова: электронная система, E-government, цифровая демократия

Abstract: The paper discusses the possibility of introducing e-government in Ukraine, not only as technical support, but also as a political and social factor. How it will affect the lives and generally how it will change the political and social system of administration. Actuality caused by the decision of the transition from paper to electronic document management in public administration. E-government – is the ability to interact with the public authorities in a transparent manner with the use of modern technologies.

Keywords: electronic system, E-government, digital democracy

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ивойлова О.Ю. Роль электронного правительства в процессе формирования позитивного имиджа региона / Ивойлова О. Ю. // Вопросы государственного и муниципального управления. 2008. № 3. – С. 105–118
2. Голубева А.А. Электронное правительство: введение в проблему / А. А. Голубева // Вестник Санкт-Петербургского университета. 2005. №16. С. 120–139.
3. Прохоров. А. Электронное правительство в цифрах и фактах/ А. Прохоров // Компьютер-пресс. 2006. № 5. С. 144–150.
4. Шляхтина С. Интернет в цифрах и фактах / С. Шляхтина// Компьютер пресс. 2005. № 5. С. 144–150.
5. Статистичні данні компанії Microsoft [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.microsoft.com/presspass/events/ glfamericas>
6. European Comission. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu>

УДК 004.03

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

О. М. Денисов

Анотація. У даному дослідженні подана інформація про глобалізаційні процеси у сфері інформаційних технологій серед компаній країн, що розвиваються і країн-лідерів, а також висвітлені основні тенденції глобалізації ІТ нашої країни. Методологічною основою роботи є системний підхід, принцип наукової об'єктивності, критичного та структурно-системного підходу до літературної та джерельної бази роботи. Специфіка досліджуваної теми передбачає застосування порівняльного методу, який робить можливість виявити основні тенденції глобалізаційних процесів у сфері ІТ.

Ключові слова: глобалізація, інформаційні технології, інтеграція, бізнес.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. в умовах загострення глобальної конкуренції імперативом забезпечення міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів світового господарства в довгостроковій перспективі стає процес створення та нарощення інноваційних конкурентних переваг.